

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS PROKURATŪROS ĮSTATYMO NR. I-599 55 IR 56 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII-1644(2)“ PROJEKTO
(toliau – Projektas)
(TAP NR. TAP-18-1219; TAIS NR. 18-8006(2))**

2018-08-02 Nr.NV-2040

Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projekte formuojama Vyriausybės pozicija – iš esmės pritarti Įstatymo projekto tikslui – suvienodinti psichinės ir fizinės prievartos priemonių, šaunamojo ginklo prieš asmenis panaudojimo pagrindus su šiuo metu galiojančiais įstatymais, reglamentuojančiais prievartos ir šaunamojo ginklo naudojimo tvarką. Mūsų manymu, ši siūloma Vyriausybės pozicija yra nenuosekli, atsižvelgiant į tai, kad sisteminis Projekte aptariamų aspektų vertinimas suponuoja mintį, jog iš esmės Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo Nr. I-599 55 ir 56 straipsnių pakeitimo įstatymo projekte (toliau – Įstatymo projektas) siūlomos teisinio reguliavimo priemonės (reguliavimo suvienodinimas) nėra pagrįstos.

2. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2014 m. sausio 16 d. sprendime išaiškino, jog pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją niekas kitas, išskyrus prokurorą, negali organizuoti ikiteisminio tyrimo ir jam vadovauti (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d. nutarimas). Konstitucijos 118 straipsnio 1 dalies nuostata, kad prokuroras organizuoja ikiteisminį tyrimą ir jam vadovauja, įpareigoja įstatymų leidėją įstatymu nustatyti prokurorų įgaliojimus organizuojant ikiteisminį tyrimą ir jam vadovaujant. Tai reguliuodamas įstatymų leidėjas turi gana plačią diskreciją: atsižvelgdamas į nusikalstamų veikų pobūdį, pavojingumą (sunkumą), mastą, kitus požymius, kitas turinčias reikšmės aplinkybes, jis gali nustatyti įvairias ikiteisminio tyrimo organizavimo ir vadovavimo jam formas, tam tikrus prokurorų įgaliojimus šiame procese ir kt., tačiau šiuo atveju įstatymų leidėjas yra saistomas Konstitucijos normų ir principų, *inter alia* iš Konstitucijos kylančios priedermės užtikrinti kiekvieno asmens ir visos visuomenės saugumą nuo nusikalstamų kėsinių. Iš minėtos Konstitucijos 118 straipsnio 1 dalies nuostatos prokurorams kyla pareiga organizuoti ikiteisminį tyrimą ir vadovauti jam taip, kad būtų surinkta objektyvi,

išsami informacija apie nusikalstamą veiką ir asmenį, įtariamą padarius šią veiką, kuri *inter alia* sudarytų teisinės prielaidas teismui baudžiamosioje byloje nustatyti objektyvią tiesą ir priimti teisingą sprendimą dėl asmens, kaltinamo padarius nusikalstamą veiką, kaltumo. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 170 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad prokuroras turi teisę pats atlikti visą ikiteisminį tyrimą ar atskirus jo veiksmus. Baudžiamojo proceso kodekso 178 straipsnio 1 dalyje yra tiesiogiai (*expressis verbis*) nurodyta, kad laikydamiesi šiame kodekse nustatytos tvarkos, prokuroras ir ikiteisminio tyrimo pareigūnas gali apklausti įtariamąjį, liudytojus, taikyti procesines prievartos priemones, atlikti kitus šiame kodekse numatytus veiksmus. Taigi, sistemiškai vertinant prokuroro teisinę padėtį apibrėžiančias teisės normas, darytina išvada, kad prokurorui suteikiama ne mažiau, o netgi daugiau teisių nei ikiteisminio tyrimo pareigūnams atliekant procesinius veiksmus, t. y., prokuroras ne tik turi teisę atlikti visus ikiteisminio tyrimo veiksmus, tačiau ir teisę pavesti ikiteisminio tyrimo veiksmus atlikti ikiteisminio tyrimo pareigūnams, duoti privalomus nurodymus ir kontroliuoti kaip vyksta ikiteisminis tyrimas. Dėl šių priežasčių, mūsų vertinimu, Projekto 1 punkto argumentai, kad „prokuroras yra nepagrįstai sugretinamas su policijos pareigūnais ir kitais statutiniais valstybės tarnautojais“ ir „kad tai neatitinka Konstitucijos, Baudžiamojo proceso kodekso, Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymu prokurorams suteiktų įgaliojimų“, papildomai turėtų būti įvertinti pagrįstumo ir proporcingumo aspektais. Pažymime, kad Konstitucinis Teismas ne kartą yra pažymėjęs, jog prokuroro nepriklausomumas organizuojant *ikiteisminį tyrimą ir jam vadovaujant*, palaikant valstybinį kaltinimą baudžiamosiose bylose yra konstitucinė vertybė, pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo ši konstitucinė vertybė būtų paneigiama arba būtų kitaip suvaržomas prokuroro nepriklausomumas organizuojant ikiteisminį tyrimą ir jam vadovaujant, palaikant valstybinį kaltinimą baudžiamosiose bylose (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d., 2006 m. sausio 16 d. nutarimai). Atsižvelgiant į tai, manome, kad Projekto siūlymas Įstatymo projekte atsisakyti Įstatymo projekto 55 straipsnio 4 dalies 4–5 punktų, 55 straipsnio 8 dalies ir 56 straipsnio 2 dalies 3 punkto nuostatų, gali apriboti prokuroro teisę savarankiškai pilnavertiškai atlikti visus ikiteisminio tyrimo veiksmus, taip pat ir tuos, kuriems atlikti gali būti reikalinga panaudoti specialiąsias priemones ar šaunamąjį ginklą.

3. Siūlytume Projektą papildyti, kad Įstatymo projekte būtų nurodyta, jog ne visi prokurorai turi būti specialiai parengti ir reguliariai tikrinami, ar jie sugeba veikti situacijomis susijusiomis su psichinės ar fizinės prievartos, ar šaunamojo ginklo panaudojimu, o tik tie, kuriems yra išduoti leidimai turėti, saugoti ar nešioti specialiąsias priemones ir (ar) šaunamuosius ginklus. Taip pat siūlytume Projektą papildyti, kad Įstatymo projekte būtų nurodyta, jog tarnybiniai šaunamieji ginklai, šaudmenys ir specialiosios priemonės išduodamos generalinio prokuroro nustatyta tvarka.

4. Sistemiškai analizuojant Prokuratūros įstatymą, matyti, kad šiuo įstatymu Vyriausybei yra suteikti įgaliojimai tvirtinti su prokurorų teisių įgyvendinimu susijusias tvarkas (pvz. Prokuratūros įstatymo 37 straipsnio 3 dalis, 54 straipsnis ir t. t.). Vyriausybė 2016 m. lapkričio 30 d. nutarimu Nr. 1190 patvirtino Pareigūnų parengimo veikti situacijomis, susijusiomis su psichinės, fizinės prievartos, šaunamojo ginklo ar sprogmenų naudojimu, ir jų sugebėjimo veikti tokiomis situacijomis tikrinimo tvarkos aprašu ir 2016 m. lapkričio 23 d. nutarimu Nr. 1162 patvirtino specialiųjų priemonių specifikaciją ir specialiųjų priemonių panaudojimo tvarkos aprašą, kuriais, be kita ko, įgyvendinamos ir Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo nuostatos, nors ne visos žvalgybos institucijos yra pavaldžios Vyriausybei. Šio pastebėjimo kontekste siūlytume įvertinti Projekto 3 punkte aptariamus aspektus.

5. Atkreipiame dėmesį į tai, kad Projekte neaptiriamos Įstatymo projekto nuostatos dėl prokurorų teisės panaudoti sprogmenis (Įstatymo projektu kaičiama Prokuratūros įstatymo 56 straipsnio 4, 6 ir 7 dalis).

Teisės grupės patarėjas

Žygimantas Daukša

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Eglė Gasiūnaitė

